

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Η Κοινωνική Οικονομία «άλλοθι» για διαφορετικότητες...

Στο Ανοικτό Συνέδριο της Κοινωνίας των Πολιτών για την Κοινωνική Οικονομία 10-12 Ιουνίου 2016, στο Πάντειο Πανεπιστήμιο Αθηνών (www.synedriokalo.gr) θα μπορούσε να συζητηθεί και να συμφωνηθεί ένα πλαίσιο συνεργασίας κοινωνικών εταιρών, μια μορφή κοινωνικής αναπτυξιακής σύμπραξης, ένα τοπικό Σύμφωνο, ένα «κοινωνικό συμβόλαιο». Όπως αποφασισθεί από τους συμμετέχοντες, όσους ορέσονται τον όρο ανοικτό, και δεν «ατίνουνο» φαινομενικά συμμετοχικές διαδικασίες.

Πολλοί τελευταία μιλούν για την κοινωνική οικονομία, αλλά λιγότεροι εννοούν την τρέχουσα σημασία της, στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Η πραγματική κοινωνική οικονομία στην Ελλάδα, στο μεγαλύτερο μέρος είναι άδηλη ή αναγνωρίσιμη από το σύστημα. Αναγνωρίσιμη είναι μια κρατικοδίαιτη μορφή του ελληνικού πελατειακού συστήματος. Δηλαδή η ψευδοεπιχειρηματική κοινωνική οικονομία, γι' αυτό και είμαστε οι τελευταίοι της Ευρώπης.

Ορισμένα μεμονωμένα καλά παραδείγματα που υπάρχουν σκόρπια στη χώρα δεν συνιστούν τους θεσμούς της κοινωνικής οικονομίας, το λεγόμενο «οικουαίστημα» ανάπτυξης της. Όταν στα εκατό επιχειρήματα κοινωνικών συνεταιρισμών ή κοινωνικών συνεταιριστικών επιχειρήσεων, πετυχαίνουν τα νέγες το θεσμικό έλλειμμα της χώρας προφανώς δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί. Τέτοια παραδείγματα υπάρχουν πάντα αλλά η συνολική κατάσταση είναι αποκαρδιωτική σε σχέση με το μέσο όρο της Ευρώπης που η Κ.Α.Α.Ο φθάνει το 10% ενώ στην Ελλάδα δεν έχουμε ούτε 2%, και οι λεγόμενες Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις-ΚοΙ.Ε.Ε. δεν παρουσιάζουν ούτε στατιστικά ανανεώσιμο ποσοστό (αχέδων ανύπαρκτες στην πραγματική οικονομία).

Ας δούμε ποιος είναι ο συνθήκης σε παγκόσμιο επίπεδο.

Ζούμε το τέλος μιας εποχής (βιομηχανικής επανάστασης) και την αρχή μιας άλλης εποχής, της τρίτης τεχνολογικής επανάστασης, ή της εποχής της γνώσης.

Ζούμε μπροστά στο ιστορικό παράδοξο της τεχνολογικής αποδόσεως από τη μια και από την άλλη την εκπαιδευτική διάγκωση της ανεργίας και φτώχειας. Έτσι η κοινωνική οικονομία προβάλλει ως ιστορική αναγκαιότητα μέσα από το έρεβος της παρακμής, της πολυπληθούς κρίσης, της συρρίκνωσης της μισθωτής εργασίας, της διάγκωσης των δημοσίων χρεών και της οικολογικής υποβάθμισης.

Κοινωνική Οικονομία είναι ο παραγωγικός μη κερδοσκοπικός τομέας της οικονομίας, χωρίς μεσάζοντες, που δημιουργεί και αμείβει την εργασία. Χωρίς κέρδος για το χρηματικό κεφάλαιο που επενδύει κυρίως με τη μορφή του συνεργατισμού, εξυπηρετώντας εργασιακούς και κοινωνικούς σκοπούς.

Σήμερα στην Ελλάδα η κοινωνική οικονομία, πρέπει να έχει ως βασικό σκοπό την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Απέναντι στον αδιόριστο και αθέμιτο ανταγωνισμό (της Ιδιωτικής Οικονομικής-Καπιταλισμός) που εξαπνεί φυσικούς, υλικούς και ανθρωπίνους πόρους πετώντας τους μεταφορικά και ουσιαστικά στα «ακουσίδια», η Κοινωνική Οικονομία προσφέρει ελπίδα και διεξοδο από την κρίση.

Ο μόνος χώρος που θα μπορούσε να αναλάβει μια τέτοια μορφή αλληλογνωσης μπορεί να είναι η νέα καθολικότητα της κοινωνίας πολιτών όπου ο συνεργατισμός είναι το μήνυμα για το μέλλον του κόσμου. Η κοινωνική αλληλεγγύη οικονομία έρχεται ως απάντηση στη γενικευμένη παρακμιακή κατάσταση δημιουργώντας νέες αυξανόμενες θέσεις εργασίας.

Σε προηγούμενες ιστορικές εποχές η κοινωνική οικονομία υπήρξε μόνον σε άδηλη κατάσταση, στην οικιακή οικονομία ή σε περιορισμένη μορφή, ενώ τώρα έρχεται ως κοσμοϊστορική αναγκαιότητα. Απαιτεί μια νέα αναπλήρωση συνείδησης, ένα νέο διαρωτισμό και πολιτισμό, καθώς και συμμετοχική δημοκρατία για να αποδώσει.

Η ενέργεια ήταν κυρίως μιμική των ανθρώπων και η συγκεντρωτική παραγωγή όπου επιβαλλόταν, κυρίως για δημόσια έργα, χρησιμοποιούσε δούλους.

Στο δεύτερο κύμα της τεχνολογικής επανάστασης η κοινωνική οικονομία υπήρξε με τη μορφή συνεταιριστικών επιχειρήσεων ως υποεπιχειρήσιμες, κάτω από την ηγεμονία της αγοράς. Με την τρέχουσα εξάπλωση της αγοράς και τον εκκρηματισμό της οικονομίας που οικοδομείται, πάνω στη βιομηχανοποίηση της παραγωγής, δεν υπάρχουν πολλά περιθώρια για την ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας. Ωστόσο, η συγκεντρωτικότητα της παραγωγής και του πληθυσμού στις μεγάλες πόλεις και υπερεξανθισμένη φυσικών πόρων, η οικολογική επιβάρυνση που πληνίζει μαζί με την εξάντληση των ορυκτών μη ανανεώσιμων πηγών είναι το τίμημα που πληρώνουμε σήμερα. Ο καταμερισμός εργασίας η υπερεξειδίκευση, ο ανταγωνισμός σε όλους τους τομείς, είναι τα δόγματα της ηγεμονίας της αγοράς και της εκκρηματισμένης οικονομίας που έδωσαν τρέχουσα ώθηση στην παραγωγή αγαθών και συσσώρευση πλούτου.

Η διάγκωση της γραφειοκρατίας και διαφθοράς, προκαλεί μια εντροπία χαμένων ενεργειών μέσα σε αυτό το σύστημα οργάνωσης της παραγωγής και της εργασίας.

Έτσι το κεφάλαιο λειτουργεί και λειτουργεί ως κινητήριος δύναμη της ανάπτυξης από ένα σημείο και πέρα γίνεται φρένο, όταν οι «άλλοθι» προκαλούν ένα υπερτροφικό κεφάλαιο και τοξικό εις βάρος της πραγματικής οικονομίας.

Στο τρίτο κύμα της τεχνολογικής επανάστασης η διάγκωση της κοινωνίας της γνώσης μέσω ίντερνετ φέρνει μια αναπάντεχη σύγκρουση με τις προνομιούχες ελίτ του κράτους και της αγοράς που μονοπωλούν τον τομέα της ενέργειας και της πληροφορίας. Τα κοινωνικά δίκτυα αποκόπουν αυτόνομη δυναμική που μπορούν μειώσουν το κόστος συναλλαγών προσφέροντας μια εναλλακτική στις εμπορευματικές συναλλαγές και στην εμπορευματική κοινωνία. Μέσα από τον κοινωνικό ακτιβισμό, εκφράζοντας το αίτημα της καταμετρημένης ενέργειας και της διάγκωσης γνώσης για το συνολικό συμφέρον της κοινωνίας. Με μια προϋπόθεση τον συνεργατισμό στην επιχειρηματικότητα και την εργασία.

Με βάση το τρίτο κύμα τεχνολογικών εξελίξεων βλέπουμε πως η αναπληρωτική συρρίκνωση της μισθωτής εργασίας και διάγκωση της ανεργίας λόγω της μείωσης των επενδύσεων σε τομείς έντασης εργασίας είναι ένα πρόβλημα που δεν μπορεί να επιλύσει το κράτος και η αγορά. Ο τεχνολογικός εκσυγχρονισμός δεν συμβαδίζει με τον κοινωνικό εκσυγχρονισμό. Οι τεχνολογίες της πληροφορικής και ρομποτικής εξουδετερώνουν την ανάγκη για στρατιές εργαζομένων στο τομέα της μεταποίησης και ολόκληρες κοινωνικές ομάδες πρέπει να επινοήσουν από την αρχή τη δημιουργία θέσεων εργασίας σε νέους τομείς. Η κρίση των ασφαλιστικών συστημάτων και του κράτους πρόνοιας είναι αναπόδραστη με τη συρρίκνωση της μισθωτής εργασίας.

Εδώ παρεμβαίνει η Κοινωνική & Αλληλεγγύη

Οικονομία, αξιοποιώντας την θετική πλευρά των νέων τεχνολογιών που , για πρώτη φορά κάνει ειδικά η προοπτική της κάλυψης των ενεργειακών αναγκών από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας με όλους τους πολίτες συμμετοχούς, κάνοντας ειδικά τον εκδημοκρατισμό της ενέργειας μέσα από ενεργειακούς συνεταιρισμούς.

Άλλο πράγμα είναι οι φορείς που χαρακτηρίζουν την κοινωνική επιχειρηματικότητα και άλλο πράγμα το κοινωνικό κεφάλαιο, στο οποίο μπορούν να συμμετέχουν όλοι οι πολίτες και όλοι οι κοινωνικοί εταίροι από τους συλλογικούς φορείς εργοδοτών και εργαζομένων μέχρι την τοπική Αυτοδιοίκηση και την Εκκλησία.

Κοινωνικές επιχειρήσεις όμως δεν μπορεί να είναι άλλες από τις μη κερδοσκοπικές επιχειρήσεις, τους συνεταιρισμούς και τα κοινωφελή ιδρύματα.

Διαφορετικά έχουμε μια αποπροσανατολιστική επικάλυψη από το κράτος και την αγορά, που είναι εντελώς διαφορετικός ο ρόλος τους στην οικονομία.

Εάν το κράτος και η αγορά, μπορούσαν να καλύψουν όλες τις ανάγκες της κοινωνικής οικονομίας και ιδιαίτερα αν μπορούσαν να αντιμετωπίσουν την ανεργία και φτώχεια τότε δεν θα ήταν απαραίτητη η κοινωνική οικονομία.

Αλλά το ζήτημα είναι πως και ο τρίτος τομέας είναι προληπτικός στην Ελλάδα. Σε ένα κράτος που κυριαρχεί ο κατακερματισμός των φορέων κοινωνικής οικονομίας και υπάρχει άρνηση συγκρότησης ενιαίου χώρου για ένα ανοικτό θεσμικό περιβάλλον. Το πελατειακό σύστημα έχει διαλύσει μέχρι τώρα τον κοινωνικό ιστό αλληλεγγύης βάση του οποίου μπορεί συγκροτηθεί ικανό κοινωνικό κεφάλαιο.

Η προοπτική μιας συνομοσπονδίας, με το σύνολο χιλιάδων μικροεσίων εθελοντικών οργανώσεων και κοινωνικών επιχειρήσεων θα μπορούσε να είναι η λύση στο θεσμικό πρόβλημα αλλά υπάρχουν πολλές προϋποθέσεις επιτηρηθής εμπόδιων για να φτάσουμε μέχρι εκεί.

Οι ελληνικές συνθήκες για την κοινωνική οικονομία...

Το κράτος και η αγορά όχι μόνο δεν στηρίζουν την κοινωνική οικονομία στην Ελλάδα αλλά προσπαθούν να ωφραρίζουν με κάθε τρόπο τον ρόλο της και τους πόρους που προορίζονται από το Ευρωπαϊκό κοινωνικό ταμείο για τον χώρο της κοινωνικής οικονομίας.

(Λεφτά υπάρχουν) για χιλίες μύριες εκδηλώσεις και σεμινάρια αλλά δεν υπάρχει ούτε ένα ευρώ, για να στηριχθούν προσπάθειες και αναγκαίοι θεσμικοί πόροι της κοινωνίας πολιτών», το οποίο γίνεται χωρίς χορηγούς, με μόνη την εθελοντική εισφορά όσων επιθυμούν και συμμετέχουν.

Και όχι μόνον δεν υπάρχουν αλλά ενθαρρύνονται και οι καλοθηλωτές που έχουν «άκρες» με την κρατική γραφειοκρατία και το πελατειακό πολιτικό σύστημα ώστε με την υπονόμευση να θέσουν εθελοντικά και να αποθαρρύνουν αυτούς που θα ήθελαν θεσμικά να συνεργαστούν μεταξύ τους.

Λεφτά υπάρχουν και υπάρχουν για χιλιάδες άρχιστες μελέτες ο υποργεία και κρατικά ιδρύματα που γειάζουν ολόκληρες αποθήκες αλλά δεν υπάρχουν

για ούτε μία πραγματική μελέτη για ποιο είναι το αποτέλεσμα αυτών των χρηματοδοτήσεων στην δημιουργία παραγωγικών κοινωνικών επιχειρήσεων και θέσεων εργασίας που επινοούν η φαντασία, η έμπνευση και εργατικότητα των πολιτών.

Γιατί εάν υπήρχε μια τέτοια μελέτη θα αποκαλύπτε με φρικτή την έκταση της διαπλοκής ιδιότυπων άνομων συμφερόντων, τα οποία ροκανίζουν παρασιτικά πόρους και ακυρώνουν δημοκρατικές δυνατότητες της κοινωνίας και των πολιτών.

Υπάρχουν πολλές τεχνικές που ακυρώνουν, υπονομεύουν και εκτρέφουν την δημιουργικότητα στις περισσότερες εθελοντικές οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών.

Οι τεχνικές οφθαλμαπάτης

Μια από τις τεχνικές είναι η πλήθώρα επιδοτούμενων ημερησίων και ενήμερωτικών εκδηλώσεων οι οποίες προβάλλουν το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο και μια «πασαρέλα» καλών παραδειγμάτων.

Τα ίδια παραδείγματα παντού που έχουν συλλεχθεί επιλεκτικά ισχυρές πηγές χρηματοδότησης, τα οποία βέβαια είναι η εξάρτηση του κανόνα και όχι η πραγματικότητα της χώρας.

Μια άλλη τεχνική είναι η βιομηχανία των πιστοποιήσεων που μοιάζει με εκείνη τη βιομηχανία ελέγχου των σπώνων. Μια καινοφανής «ελληνική πατέντα» που εφαρμόστηκε στη χώρα μας, σε αντίθεση με όσα συμβαίνουν στην Ε.Ε, ήταν η καθιέρωση της «διακηρατικής επάρκειας». Αυτή η «πατέντα» αποσκοπεί από τις κοινωνικές και εθελοντικές οργανώσεις κάποιες υλικές επενδύσεις σε χώρους, υποδομές και απασχολούμενο προσωπικό, κάτι που εκ προοιμίου και εκ του νοητού της βγάδι έξω από το σύστημα διεκδικήσεως κοινοτικών προγραμμάτων και απορροφώντας πόρους.

Αλλά και πάσα ευρωπαϊκά κονδύλια χάθηκαν η επίγηση προς άλλους προορισμούς. Οι προκλήσεις ήταν ανοικτές για μικρό χρονικό διάστημα έτσι ώστε να επωφεληθούν μόνο εκείνοι που είχαν προνομιακή πληροφόρηση. Έτσι διαμορφώθηκαν κάποια «κλειστές ομάδες επαγγελματιών ΜΚΟ» που αποκλείουν τις χιλιάδες μικρές οργανώσεις από την ελάχιστη χρηματοδότηση ή την ενίσχυση με ένα εργαζόμενο.

Ένα ακόμη τέχνασμα είναι, η «κάρτα αξιών και δεοντολογίας» που επιλεκτικά κάποιοι επιχειρούν να κάνουν θεσμό του κράτους και να το επιβάλλουν οι ίδιες ελίτ που έχουν προνομιακή σχέση με την απορρόφηση προγραμμάτων ΕΠΠΑ, δεν τους αρκεί η παγκόσμια χάρτα με τις άρες των συνεταιρισμών και των εθελοντικών οργανώσεων αλλά θέλουν ως σύγχρονοι «γρμματείες και φαρμακεία» του χώρου να αποκλείσουν τις φτωχές εθελοντικές οργανώσεις από το πεδίο επειδή δεν έχουν το «πτυχιό πτυχίων αρχών» που επινοήσαν οι ίδιοι, ως μαγικό πασπαρτού που ανοίγει πάντα τις ίδιες ανοικτές πόρτες. Γίνονται κερνά και γίνονται πίνει...

Όλα αυτά βέβαια είναι προσχήματα για να συνεχιστεί το «φαναχισμό» των ολίγων «εκλεκτών» και μισημένων του συστήματος εις βάρος της κοινωνίας των πολιτών και της Κοινωνικής & Αλληλεγγύης Οικονομίας-Κ.Α.Α.Ο. που τόσο ανάγκη έχει σήμερα η χώρα μας και οι Έλληνες πολίτες (ιδιαίτερα οι νέοι) ως εργαλείο άμυνας και ανόσχεσης οπέναντι στην οικονομική και ψυχολογική εξουθένωση, στην ανεργία και στον αποκλεισμό. Είναι επιτακτική ανάγκη πηδών η ενίσχυση του δυναμικού κοινωνικού κεφαλαίου που λιμνάζει και αποσπασθρώνεται επεκίνδυνω για την κοινωνική συνοχή και το μέλλον της χώρας μας.

Βεβαίως το Συνέδριο της Κοινωνίας των Πολιτών για την Κοινωνική Οικονομία, 10-12 Ιουνίου 2016, στο Πάντειο Πανεπιστήμιο (Αθήνα, www.synedriokalo.gr), δεν αφορά και δεν απευθύνεται σε όλους εκείνους οι οποίοι τα βρίσκουν όλα μια χαρά μέσα στην υφιστάμενη παρακμιακή και επικίνδυνη κατάσταση που νερμάει αλλά σε αυτούς που διεκδικούν και θέλουν να την αλλάξουν.

Δημήτρης Μιχαηλίδης,
Δημοσιογράφος-ΆγροΝέα

